

MEASUREMENT OF COGNITIVE DISTORTIONS IN CHILD MOLESTERS

Filip SZUMSKI

Institute of Psychology, Adam Mickiewicz University, Poznań, Poland

Abstract

The aim of this paper is to summarize and evaluate previous attempts at the measurement of cognitive distortions in child molesters. The concept of cognitive distortions has been conceptualized using Ward and Keenan's (1999) theory as the manifestation of causal implicit theories concerning the perpetrator, the victim, the surroundings, and the relationships between these elements. After reviewing the research, three generations of studies have been distinguished. The first generation studies were conducted using questionnaires. Their results have provided evidence that child molesters manifest cognitive distortions, but due to insufficient conceptualization, the possibilities of their interpretation were strongly limited. In the second generation studies, a clear conceptualization of the concept of cognitive distortions was delineated and a variety of tools was used, but these did not provide conclusive results. In the third generation studies a simultaneous use of several various methods of measurement of cognitive distortions was postulated. All the previous studies had only partially confirmed the theoretical assumptions. It is necessary to conduct further research, taking into account several groups of participants, with simultaneous measurement of cognitive distortions using several various tools based on the same theoretical conceptualization.

Key words

Cognitive distortions; Sexual offenders; Child molesters; Aetiology of sexual crime.

Received 7 April 2014; accepted 25 July 2014

1. The concept of cognitive distortions in child molesters

The concept of cognitive distortions derives from the terminology of cognitive psychotherapy. It was introduced by Beck (1963) while creating the cognitive theory of depression. It was first used in research on sexual crime by Abel, Becker and Cunningham-Rathner (1984). Yet, despite the similitude of terms, they did not use this term as in Beck's theory. In order to set it in a wider theoretical context they appealed to Bandura's social learning theory (Bandura, 1977). Abel et al. defined cognitive distortion as internal process involving "justifications, perceptions and judgements used by the sex offender to rationalize his child molestation behavior".

Social cognition theory became the basic theoretical background for further conceptualizations. According to Ward and Keenan's theory (1999, p. 821), cognitive distortions are manifestations of causal implicit theories concerning the perpetrator, the victim, the surrounding world, and the relationships between these elements. This definition implies that perpetrators of child sexual abuse have implicit theories, specific to them. What differentiates these from others' people implicit theories is their specific content. Ward and Keenan (1999) made an inventory of tools to measure cognitive distortions and examples of distortions found in the literature of the subject. On this basis they distinguished five types of implicit theories whose manifestations cover the vast majority of distortions exhibited by perpetrators:

1. A child as a sexual object. This theory relates to the assumption that children need and crave sexual contacts with adults, and that they are able to give informed consent to such acts.
2. Entitlement. The theory is based on the assumption that the perpetrator, for some reasons, is entitled to preferential treatment, and others should cater to his needs according to his wishes.
3. Dangerous world. The perpetrator who possesses beliefs of this kind perceives the surrounding world as permanently hostile and dangerous, and its demands exceed the capabilities of the perpetrator. He is thus seeking contacts with “safe” objects – children. In connection with this, Ward and Keenan differentiate two sub-theories here:
 - the world is dangerous – this refers to the perception of the world as inherently hostile and threatening;
 - children are safe – this refers to the perception of children as safe objects capable of fulfilling frustrated needs.
4. Uncontrollability. This theory refers to the recognition of the world, and one’s own sexuality, thoughts emotions and behaviours as being beyond control. Events, in the perception of perpetrators exhibiting such distortions, “just happen”.
5. Nature of harm. This theory is based on the belief that an act involving the sexual abuse of a child is not harmful to him or her; it is of a neutral or even rewarding character.

Ward and Keenan’s theory is the most complete and the most frequently verified concept of cognitive distortions.

The next conceptualization was made by Mann and Beech (cited in: Thakker, Ward, Navathe, 2009). Social cognition theory and, partially, the cognitive theory of depression provided the theoretical background in this case. These researchers described cognitive distortions in perpetrators of sexual offences as schemas leading to committing a crime. They also described the mechanisms of their actions in a similar way to the mechanism of the origin of depression in Beck’s theory (1963).

The last conceptualization of cognitive distortions, made by Ward (Ward, 2009; Ward, Casey, 2010), aimed at a unification of Ward and Keenan’s theory (1999) and the theory of extended mind. According to this conceptualization, the possession of certain cognitive distortions does not necessarily have to be a permanent feature of perpetrators. They may exhibit cognitive distortions only in specific circumstances, while in everyday life and during diagnosis and therapy the tendency to exhibit them might markedly decline.

2. Aims and divisions of research on cognitive distortions

A review of research on cognitive distortions in child sexual molesters shows that the research has had the following aims:

- to show that the perpetrators of such acts exhibit a cognitive distortions;
- to show the relationships between cognitive distortions and cognitive structures (most frequently with implicit theories);
- to show the relationships between cognitive disorders or underlying structures and perpetrated acts;
- to show the relationships between cognitive distortions or underlying structures and other factors essential in the aetiology of sexual abuse of a child;
- to show ways in which cognitive distortions or underlying structures influence the information processing.

Most frequently researchers bore in mind the first of the abovementioned aims, although it is worth pointing out that numerous studies have dealt with several of them simultaneously (e.g. Brown, Gray, Snowden, 2009; Marziano, Ward, Beech, Patison, 2006).

The research concerning cognitive disorders in perpetrators of child abuse can be arranged according to a number of criteria. These are:

- The aim of the research. It was one or more of the aforementioned.
- The type of research methods. These may include those referring to a form of self-description, e.g. semi-structured interviews and questionnaires, or implicit methods of evaluating cognitive distortions, e.g. Implicit Association Tests, Lexical Decision Task and various experimental techniques.
- The modes of coping with the tendency to hide the distortions. Most frequently it included a questionnaire test of the tendency to seek social approval, bogus pipeline¹ procedure, and measurement of distortions using several methods simultaneously.
- The object of the distortions measured. Actual, concerning one’s own act, distortions were distinguished, as well as abstract ones which do not concern a specified, real event.
- The type of participants. All examinations encompassed child molesters; some of them also included comparative groups. They were, most frequently, rapists, perpetrators of violent crimes, or men with no criminal record.

¹ The bogus pipeline procedure involves false information given to the person examined that they are connected to a device which will detect their lies (Jones, Sigall, 1971).

- The concept to which the research referred. It might be one of the abovementioned concepts, or the research might not markedly point at the way of conceptualization of cognitive distortions. It is worth adding that the conceptualization of cognitive distortions does not only exhibit itself in their theoretical description but also in the choice or the construction of the measurement tool.
- The content of cognitive distortions. According to this criterion the research can be divided into two groups: assuming (most frequently implicitly) the homogeneity of distortions or their heterogeneity. This division, to a large extent, overlaps with the previous one, as the vast majority of research assuming the diversity of cognitive distortions refer to Ward and Keenan's theory (1999), while the research assuming their homogeneity most frequently referred to the concept of Abel et al. concept, or did not directly point to the manner of conceptualization of cognitive distortions.

3. Three generations of research on cognitive distortions

A review of the literature concerning the research on cognitive distortions in child molesters made according to the abovementioned criteria enables us to differentiate three generations of research.

First generation research was based on the concept of Abel et al. (Abel, Becker, Cunningham-Rathner, 1984) or did not refer to any distinct conceptualization. The research methods included questionnaires and the differences in results between child molesters and other groups were interpreted as evidence that these perpetrators exhibited cognitive distortions. The tendency to manipulate the results on the part of the examinee was not tested or was tested using questionnaires that measured the level to which social approval was sought (e.g. Crowne, Marlowe, 1960).

In the second generation studies it was indicated that the higher results obtained in distortion questionnaires did not mean that the perpetrators would more frequently agree with statements reflecting their cognitive distortions, but that they less readily disagreed with them (Gannon, 2009). It led to the construction of new questionnaires and, first of all, to an attempt to measure the cognitive distortions by means of other methods. In conceptualizing the cognitive distortions the researchers most frequently referred to Ward and Keenan's theory (1999), which was reflected in the construction of the tools, which, more often than not, assumed a diversity of cognitive distortions. New

ways of controlling the tendency to manipulate the results on the part of the participant were tried, e.g. bogus pipeline procedure. Other way of dealing with this issue was the use of non-questionnaire methods of measurement.

The third generation research is still based on Ward and Keenan's theory (1999) but the researchers often point out that they do not agree with all the points of this theory (first of all they question the thesis that the origin of cognitive distortions is to be found in the course of an individual's development). The distinct characteristic of this generation's research is the measurement of cognitive distortions using various tools simultaneously. The ideal way postulated (Gannon, Keown, Rose, 2009) is to use a triangulation of methods measuring cognitive distortions, i.e. the simultaneous use of a questionnaire, an interview and an implicit tool measuring the intensity of cognitive distortions. Apart from enriching the measurement itself, this is also a way to cope with the tendency to manipulate the answers.

3.1 First generation research

The first effective attempts at measuring cognitive distortions in child molesters were made by Abel et al. (Abel, Becker, Cunningham-Rathner, 1984). On the basis of this conceptualization a questionnaire was constructed – the Abel and Becker Cognition Scale (ABCS). Gore (cited in: Kolton, 1996) confirmed its relatively high reliability and showed that despite the lack of differentiation of subscales by the authors, factor analysis shows the existence of six factors. These were:

1. sexual contact with an adult benefits a child;
2. children initiate sexual relations with adults;
3. adults initiate sexual activity with children for specific reasons;
4. children's behaviour shows their desire to have sexual contacts with adults;
5. an adult can predict when a sexual contact with a child might harm a child in the future;
6. sexual contact of an adult with a child will be socially acceptable.

It was also shown that the results obtained in ABCS by child molesters are significantly higher than the results obtained by rapists, clinicians, lawyers and members of the general population in the first and second factors (Stermac, Segal, 1990). ABCS does not, however, differentiate between child molesters and people suffering from various forms of paraphilia (Abel, Gore, Holland, 1989).

Marshall, Hamilton and Fernandez (2001) used ABCS in order to examine the relationships between empathy and cognitive distortions. 34 child molesters, 24 non-sexual offenders, and 28 men with a clean criminal record participated in the study. Complying with the hypothesis, child molesters showed more cognitive distortions than members of the other groups. Moreover, the number of cognitive distortions was positively correlated with the extent of empathy deficits, but was not connected with a intensity in the tendency to point at a socially acceptable answer.

The next study using the ABCS was carried out by Tierney and McCabe (2001). In order to measure cognitive disorders, they used a questionnaire created by McGrath, Cann and Konopashky (1998) – the Child Molester Scale (CMS, a scale designed to examine child molesters). Similarly to studies by Marshall, Hamilton and Fernandez (2001), relationships between the intensity of cognitive distortions and empathy were also examined. 36 child molesters, 31 rapists, 33 perpetrators of non-sexual crimes and 40 men with a clean criminal record were examined. The study failed to show that child molesters were characterised by a higher intensity of cognitive distortions than members of the other groups. It even turned out that in the case of CMS results this intensity is higher in rapists. The number of distortions exhibited correlated with empathy deficits.

A scale which has similar properties to the ABCS is the MOLEST scale (used to examine cognitive disorders in child molesters) drawn up by Bumpy (1996). Like the creators of the ABCS, Bumpy assumed that the scale measured a general intensity of cognitive distortions and did not extract subscales. He described distortions as specific beliefs. 44 child molesters, 25 rapists, and 20 offenders of non-sexual crimes participated in Bumpy's study. Bumpy showed that child molesters differed significantly in the range of results obtained by the MOLEST scale from members of other examined groups, and that the scale is relatively highly reliable.

In view of its excellent psychometric properties, the MOLEST scale was used in further research. The aim of Pervan and Hunter's (2002) research was, in addition to the confirmation of the occurrence of cognitive distortions in child molesters, to relate them to their self-esteem. 64 child molesters, 36 rapists, 25 non-sexual offenders, and 16 students participated in the study. Child molesters achieved higher results in the MOLEST scale than members of the other groups with the exception of the group of students, but these results were not related with their levels of self-evaluation. The lack of differences between child molesters

and students might be explained by the small number of students, which was conducive to the appearance of artefacts. However, it is difficult to explain this using the influence of the tendency to choose socially acceptable answers, because the results of the MOLEST scale did not correlate with the results of the Marlowe-Crowne Scale (Crowne, Marlowe, 1960).

The most methodologically advanced research in the first generation, with certain properties of second generation research, was conducted by McGrath et al. (McGrath, Cann, Konopasky, 1998). The aim of this study, in addition to confirming the existence of cognitive distortions in child molesters, was to examine whether the intensity of distortions was related to empathy and the tendency to assign positive traits to oneself while denying negative features and to examine the influence of therapy (relapse prevention model) on the intensity of distortions. 104 child molesters, who had admitted to their crimes participated in the study. 30 of them were imprisoned and were assured of anonymity in the study. Another 30 of them were also imprisoned but it was suggested to them that they should obtain good results. The remainder (44) were on parole. In addition, 30 offenders with non-sexual crimes and 30 men with a clean criminal record were examined. The largest number of cognitive distortions was exhibited by both groups of imprisoned child molesters. Considerably fewer distortions were exhibited by perpetrators on parole, even fewer by non-sexual offenders, and the fewest by people with a clean criminal record. According to the authors' expectations, the intensity of cognitive distortions correlated with a lower level of empathy but not with the tendency to assign oneself positive traits and deny one's own negative features and with the results of the Marlowe-Crone Scale. 17 perpetrators who completed a 24-week therapeutic program exhibited a significantly lowered level of cognitive distortions than prior to the commencement of the program.

The final first generation study was conducted by Wood and Riggs (2009). The aim of this research, in addition to confirming the existence of cognitive distortions in child molesters, was to examine the links between cognitive distortions and attachment styles. The CMS questionnaire was used. The study involved 96 child molesters undergoing therapy for this kind of offence (the kind of therapy was not mentioned) and 92 men with a clean criminal record. It turned out that among people characterised by secure and dismissive styles, perpetrators exhibited a significantly higher intensity of distortions, but this dependence does not appear in the group of individuals characterised by the fearful or preoccupied attachment style. For this last

group the number of distortions is equally as high as in the group of perpetrators with secure and dismissive attachment styles. The results on the Marlowe-Crowne Scale (Crowne, Marlowe, 1960) were significantly higher in the group of perpetrators, but the authors did not report whether they correlated with the intensity of distortions.

The major achievement of the research belonging to the first generation was to provide empirical evidence that child molesters exhibit cognitive distortions. Unfortunately, this achievement was considerably diminished by the basic flaw of the research in this group: the lack of plainly visible clear and coherent conceptualization, e.g. in the ways the measurement scales were constructed e.g. MOLEST, CMS). Gannon, Keown and Rose (2009) showed that none of the questionnaires designed during the first generation research was based on such a conceptualization, and that none of them turned out to be coherent with the only existing conceptualization of this kind – Ward and Keenan’s theory (1999)². This approach on the part of the researchers considerably impedes interpretation of the results, as the answer to the question of what the applied tools measure should be limited in this situation to the statement: the level of disagreement with the statements which the researchers heard from individual child molesters (such statements were frequently included in the scales) and considered them related to their actions was lower in child molesters group. Secondly, the first generation research showed that traditional, questionnaire based methods for measuring the influence of seeking social approval on the results of the study were insufficient for measuring cognitive distortions. Thirdly, the difficulties in interpretation stemmed from the fact that all the evidence for the occurrence of distortions came from questionnaires. The fourth conclusion is of a methodological nature – the review of reports from the studies shows that especially in older research the authors gave little information about the group studied and how they were recruited (e.g. a lack of information about undergoing therapy or interview conditions). All these constraints resulted in the situation that, although the results of the research in the first group might look promising at first sight, they are in fact extremely difficult to interpret.

Table 1 shows a comparison of the research in the first generation.

3.2 Research of the second generation

The basic impulse in conducting second generation research on cognitive distortions was new conceptualizations of cognitive distortions; first of all, Ward and Keenan’s theory (1999). This theory was evidenced by research on specific cognitive distortions. Marziano, Ward, Beech and Pattison (2006) conducted detailed, semi-structured interviews with 22 child molesters. These concerned the decision making chain, the crime committed, and the life story of the perpetrator prior to committing the crime. The content of the interview was divided into meaning units. 41% of these were defined as cognitive distortions. The most frequent distortions were of the type “child as a sexual object” (28%). Next in order of frequency of occurrence were distortions of the type “uncontrollability” (26%), next, “dangerous world” (22%), “nature of harm” (14%), and “entitlement” (10%)³. The researchers also put forward a hypothesis concerning the link between the number of cognitive distortions and the duration of time in which the perpetrators abused the children, but this was not confirmed. It turned out, however, that the perpetrators who themselves had experienced sexual abuse in childhood (these constituted half of the group studied) exhibited more distortions of the “dangerous world” type. Moreover, this group of subjects exhibited a higher total number of distortions (without the division into types) than other perpetrators. Perpetrators who abused girls exhibited fewer distortions of the “child as a sexual object” and “dangerous world” types. This is coherent with the observation that preferential perpetrators abuse boys more frequently (Johnston F. A., Johnston S. A., 1977). The results obtained by Marziano, Ward, Beech and Pattison (2006) not only confirmed the validity of Ward and Keenan’s classification, but also suggested that cognitive distortions are a reflection of adverse developmental events experienced by the perpetrators.

In common with first generation research, some of the second generation studies were based on questionnaire methods. Howitt and Sheldon (2007) designed a Children and Sexual Activities questionnaire used to measure cognitive distortions of the types indicated by Ward and Keenan. They used this to study 25 child molesters, 16 sexual offenders connected with child pornography online, and 10 perpetrators who had committed both offences. Factor analysis did not in this case confirm the existence of the five previ-

² Although, on average, 77% items of these questionnaires can post hoc be ascribed to one of the implicit theories distinguished by Ward and Keenan (1999).

³ The occurrence and the type of distortions were evaluated by both researchers and a competent, independent judge. In the first case they agreed in 94% and in the other 96%.

Table 1
A comparison of first generation studies

Researchers	Purpose of the studies (except finding evidence of the occurrence of distortion)	Methods of measurement of cognitive distortions	Ways of coping with the tendency to hide distortions	Participants (besides child molesters)	Conceptualization	Results
Abel et al. (1984); Gore (cited in: Kolton, 1996); Stermac & Segal (1990)	None	Questionnaire Abel and Becker Cognition Scale (ABCS)	None	Rapists Clinicians, lawyers, individuals from non-criminal population	Abel's et al (1984) theory	Child molesters showed more distortions than other groups, but they didn't differ with paraphilias
Marshall, Hamilton & Fernandez (2001)	Linking cognitive distortions with empathy deficits	Questionnaire Abel and Becker Cognition Scale (ABCS)	Marlowe-Crone Scale (1960) (it turned out to be uncorrelated with intensity of distortions)	Non-sexual offenders Non-offending males	No explicit conceptualization	Offenders showed more distortions than other groups Intensity of distortions correlated with empathy deficits
Bumpy (1996)	None	Questionnaire MOLEST	None	Rapists Non-sexual offenders	No explicit conceptualization	Offenders showed more distortions than other groups
Tierney & MacCabe (2001)	Linking cognitive distortions with empathy deficits	Questionnaire Abel and Becker Cognition Scale (ABCS) Questionnaire Child Molester Scale (CMS)	None	Rapists Non-sexual offenders Non-offending males	No explicit conceptualization	Rapists showed more distortions (measured by CMS) than other groups Intensity of distortions correlated with empathy deficits
Pervan & Hunter (2002)	Linking cognitive distortions with self-esteem	Questionnaire MOLEST	Marlowe-Crone Scale (1960) (it turned out to be uncorrelated with intensity of distortions)	Rapists Non-sexual offenders Students	No explicit conceptualization	Child molesters showed more distortions than other offenders Intensity of distortions was uncorrelated with self-esteem
McGrath, Cann & Konopashky (1998)	Linking cognitive distortions with empathy deficits, tendency to attribute positive characteristics to themselves and deny negative characteristics. Assessing impact of therapy on distortions.	Questionnaire Child Molester Scale (CMS)	Marlowe-Crone Scale (1960) (it turned out to be uncorrelated with intensity of distortions) It was suggested to one group that they try to create a positive image; later this result was compared with the other group.	Non-sexual offenders Non-offending males	No explicit conceptualization	Incarcerated child molesters showed highest number of distortions, followed by child molesters on probation, then non-sexual offenders and non-offending males showed least distortions Intensity of distortions correlated with empathy deficits but not with tendency to attribute positive characteristics to themselves and deny negative characteristics
Wood & Riggs (2009)	Linking cognitive distortions with attachment style	Questionnaire Child Molester Scale (CMS)	Marlowe-Crone Scale (1960) (it turned out to be uncorrelated with intensity of distortions)	Non-offending males	No explicit conceptualization	Among participants with secure and dismissive attachment styles child molesters showed more cognitive distortions

All of these studies concerned abstract cognitive distortions and assumed a homogeneity of cognitive distortions.

ously described types of cognitive distortions. One of the extracted factors corresponded to distortions of the type “child as a sexual object”, and the groups did not differ in the scope of intensity of distortions. Similarly to the research by Marziano, Ward, Beech and Pattison (2006), the perpetrators who molested girls exhibited fewer distortions of this type. The second factor differentiated linked some of the test items designed to measure the intensity of distortions of different types. This was described by the researchers as “justification of the committed act”, as the variety of test items included in the factor suggested that the distortions originated after the act and were generated as various possible justifications for one’s current situation.

The problem of manipulation of the results by perpetrators examined by a questionnaire was the main topic of the study by Gannon (2006) and its continuation by Gannon, Keown and Polaschek (2007). 32 child molesters, both those committing incest and committing extra-family abuse, who were taking part in a therapy programme designed for those convicted of such acts, participated in the first study. The author asked the perpetrators twice, with a week’s interval, to fill in a questionnaire measuring cognitive distortions. The questionnaire was based on Ward and Keenan’s theory (1999) but it primarily measured distortions of the type “child as a sexual object”. Before the second measurement, half of those examined were, according to the bogus pipeline procedure, connected to a fake lie detector to instil in them the conviction that their manipulations of the results would be detected. It turned out, however, that there were no significant differences between both measurements and between groups. Yet it may be observed that the absence of differences was caused by familiarity with the questionnaire and by the fact that the perpetrators wanted their answers to be consistent with the previous ones. In the second examination, Gannon, Keown and Polaschek (2007) divided 42 perpetrators into two groups. This time they were exclusively perpetrators who had committed offences outside the family and not undergoing therapy. Both groups filled in the questionnaire measuring cognitive distortions but only in the case of members of the first group was the bogus pipeline procedure applied. The subjects from this group exhibited significantly more distortions, which points to the fact that during the questionnaire one in this area they consciously manipulated the results. This conclusion is limited by the selection for the group – concerning solely perpetrators of abuse outside the family. Moreover, it may be argued in comparing both studies that in the first examination the subjects did not lower the results and that the absence of differences in the

area of distortion intensity was due to their participation in therapy.

Mihailides, Devilly and Ward (2004) designed three implicit association tests (IAT) to measure the intensity of distortions for type “child as a sexual object”, “uncontrollability of sexuality” and “sexual entitlement-bias”. They used these tests to study 25 child molesters, 25 non-sexual offenders, 25 men with a clean criminal record, and 25 women with a clean criminal record. It turned out that the child molesters made classifications characteristic of the first two of the abovementioned groups of cognitive distortions faster than non-sexual offenders and men and women outside the criminal population. In the case of sexual entitlement-bias connected with sexuality the subjects from the experimental group only differed significantly from those from outside the criminal population. It is possible, however, interpret the results differently, without attributing to child molesters the possession of implicit theories manifested by cognitive distortions with specific content. After committing an offence, perpetrators had multiple conversations (such as interrogations or conversations with a prison psychologist) concerning children and sexuality and other aspects of their actions, and were exposed to materials containing such content (e.g. court files). Furthermore, the trial itself and imprisonment due to sexual abuse resulted in the issue of the relationship between children and sexuality becoming paramount in their lives, even if this had not been the case before. The issue was therefore frequently the object of perpetrators’ cognitive activity, which enhanced the process of categorization connected with it.

Keown, Gannon and Ward (2008) used a similar method – a Lexical Decision Task (LDT). According to the hypothesis, when the relationships between stimuli are consistent with the content of implicit theories, the decision will be taken faster. 32 child molesters, 37 perpetrators of non-sexual crimes and 31 men with a clean criminal record participated in the study. The differences in the times necessary to take a lexical decision only turned out to be significant in the case of distortions with the underlying implicit theory of “sexual uncontrollability”. Moreover, they were only significant between the group of child molesters and other offenders (on the other hand, child molesters did not differ in this respect from people from outside the prison population). The results obtained by Keown, Gannon and Ward do not support the validity of Ward and Keenan’s theory (1999) and the only significant difference is difficult to interpret. It is worth pointing out an essential constraint in methods based on the measurement of reaction time: manipulation here

is very easy. The instructions on how to manipulate are not only available online but are also disseminated by perpetrators themselves. For example, detailed instructions in how to manipulate Abel's assessment, a tool used for diagnosis of sexual preference disorders, can be found on a website called *Innocent dads*⁴ (Seto, 2008).

An experimental method which examines cognitive distortions indirectly was used by Gannon, Wright, Beech and Williams (2006). 28 perpetrators (25 of them took part in the abovementioned studies – Gannon; 2009) and 20 non-sexual offenders participated in the study. All the subjects were incarcerated. Their task was to remember and recall 10 sentences. The sentences were constructed in such a way that even a small modification resulted in the cognitive distortions differentiated by Ward and Keenan (1999; only the “entitlement” distortions was not included). Although the researchers found cases where the sentences were recalled in a distorting manner, they did not find significant differences between the perpetrators and the control group. As reasons for this result, the researchers listed such factors as the small numbers of participants in the study, the small number of sentences, the fact that they was not ambiguous enough, and the fact that the subjects were often unable to recall the content.

The authors conducting second generation research realised that questionnaires not based on a complete and consistent conceptualisation of the cognitive distortion term would never yield accurate measurements, even if they were good psychometrically (e.g. MOLEST, CMS). There were two ways to cope with this problem: design new questionnaires or apply new methods, usually by studying the occurrence of cognitive distortions and underlying structures indirectly. These methods were meant not only to yield interpretable results within the scope of existing theories, but also to immunize the measurement against manipulations by perpetrators more effectively than with using questionnaires which measure the level of social approval sought. Moreover, the researchers paid more attention to the selection of the perpetrators participating in the study. However, studies conducted in this way did not yield unequivocal results – some of them confirmed the occurrence of cognitive distortions in child molesters, some not.

Table 2 contains comparison of the second generation studies.

3.3 Third generation studies

The first and only studies so far that have fulfilled the postulate of simultaneous application of various methods to measure cognitive distortions (Gannon, Keown, Rose, 2009) have been conducted by Keown, Gannon and Ward (2010). 34 child molesters and 33 non-sexual molesters participated in the study. Three methods were used to measure the distortions: the MOLEST questionnaire, a semi-structured interview, and an experimental task. The authors defended the selection of this atheoretical questionnaire with the fact that it was found *post hoc* (Gannon, Keown, Rose, 2009) that the majority of items in the questionnaire correspond to three implicit theories: “child as a sexual object”, “nature of harm” and “uncontrollability”. The experimental task was based on the RSVP-M (Rapid Serial Visualization Presentation – Modified) paradigm (Albrecht, O'Brien, 1993). According to this paradigm, reading the following sentence happens faster when the content of the previous one corresponds with an individual's cognitive structures. 5 preceding sentences which described contact between an adult and a child were prepared. They were read by all participants.

After the reading, half of the subjects read a sentence based on one of the implicit theories differentiated by Ward and Keenan and the other half a contradictory one, while the time taken to read the second sentence was measured. It turned out that child molesters achieved higher scores in the MOLEST questionnaire, and also that a vast majority of them (32) exhibited content corresponding to the aforementioned implicit theories in the interview. Contrary to the researchers' expectations, the differences in reaction times in the RSVP-M did not differentiate the groups studied. This result would have been easier to explain if child molesters had not significantly differed from other offenders in the questionnaire. This would have meant that they were able to hide their distortions. It was shown, however, that child molesters did exhibit cognitive distortions, but that frequently these were different in the interview from the questionnaire. It seems that this could be due to the theoretical incoherence of the research. Judges reviewing the interviews worked on the basis of Ward and Keenan's theory (1999), while the MOLEST questionnaire was atheoretical in nature despite the fact that *post hoc* it was shown that it was related to this theory. It is probable then, that the questionnaire was measuring something other than cognitive distortions based on the implicit theories differentiated in the conceptualization. Table 3 contains a comparison of the research studies of all three generations.

⁴ <http://www.innocentdads.org/avel.htm>, acces: 12 May 2011.

Table 2
A comparison of second generation studies

Researchers	Purpose of the studies (except finding evidence of the occurrence of distortion)	Methods of measurement of cognitive distortions	Ways of coping with a tendency to hide the distortions	Types of distortions	Participants (besides child molesters)	Results
Marziano, Ward, Beech & Pattison (2006)	Linking the severity of distortions with the features of the act committed (duration and sex of the victims) and the experiences of the perpetrator (being a victim of sexual abuse in childhood)	Semi-structured interview concerning the act committed	None	Actual	None	41% of meaning units contain cognitive distortions, within "child as sexual objects" – 28%, "uncontrollability" – 26, "dangerous world" – 22%, "nature of harm" – 14%, "entitlement" – 10% No relationship between the duration of the act committed and degree of distortions A greater number of distortions of the type "child as a sexual object" associated with abuse of boys
Howitt & Sheldon (2007)	Linking the severity of distortions with features of the act committed (type of act and gender of the victim)	Questionnaire Children and Sexual Activities	None	Abstract	Males that committed Internet-pornography offences	Factor analysis revealed only two factors "children as sexual beings" and "justifications" No differences between different types of offenders Offenders that abused girls showed less distortions of the type "child as sexual objects"
Gannon (2009)	Examine offenders' tendency to fake in cognitive distortion questionnaire measurement	Questionnaire constructed for the purpose of the study	Double measurement Bogus pipeline for half of the participants in the second measurement	Abstract	None	No differences between the first and second study (including bogus pipeline)
Gannon, Keown & Polaschek (2007)	Examine offenders' tendency to fake in cognitive distortion questionnaire measurement	Questionnaire constructed for the purpose of the study	Bogus pipeline for half the participants	Abstract	None	Higher intensity of distortions in the group with bogus pipeline
Mihalides, Devilly & Ward (2004)	None	Implicit Association Test (IAT)	Implicit measurement of distortions	Abstract	Non-sexual offenders Non-offenders – males Non-offenders – females	Child molesters made classifications characteristic of an implicit theory of "child as a sexual object" and "sexual uncontrollability" faster than the other groups, and classifications characteristic for the implicit theory "sexual entitlement bias" – faster than other offenders
Keown, Gannon & Ward (2010)	None	Lexical Decision Task (LDT)	Implicit measurement of distortions	Abstract	Nonsexual offenders Non-offenders – males	No differences in time of lexical decision making, except those overlaid by the implicit theory of "uncontrollability"
Gannon, Wright, Beech & Williams (2006)	None	Experiment (it was examined whether errors in remembering led to the disclosure of distortion)	Implicit measurement of distortions	Abstract	Nonsexual offenders	No differences between groups

All of these studies were based on Ward and Keenan's conceptualization (Ward, Keenan, 1999) and assumed heterogeneity of cognitive distortions.

Table 3
Comparison of the three generation studies of cognitive distortions

	First generation	Second generation	Third generation
Type of conceptualization	Abel's et al. theory (1984) or no explicit conceptualization	Most often Ward and Keenan's theory (1999)	Ward and Keenan's theory (1999) with comments or additions
Methods of measurement of distortions	Questionnaires	Questionnaires/implicit methods/interviews	Questionnaires/implicit methods/interviews
Simultaneous measurement of distortions using different methods	No	No	Yes
Type of distortions measured	Abstract	Abstract or actual	Abstract or actual
Homogeneity or heterogeneity of distortions	Homogeneity	Most often heterogeneity	Most often heterogeneity
Ways of coping with the tendency to hide the distortions	The measurement of tendency to seek social approval	Non-questionnaire methods and special procedures (e.g. bogus pipeline)	As in the second generation plus simultaneous measurement of distortions by different methods
Examples of studies	Abel et al. (1984) Gore (cited in: (1996) Stermac & Segal (1990) Marshall, Hamilton & Fernandez (2001) Bumpy (1996) Tierney & Maccabe (2001) Pervan & Hunter (2002) McGrath, Cann & Konopashky (1998) Wood & Riggs (2009)	Marziano, Ward, Beech & Pattison (2006) Howitt & Sheldon (1996) Gannon (2006) Gannon, Keown & Polaschek (2007) Mihailides, Devilly & Ward (2004) Keown, Gannon & Ward (2008) Gannon, Wright, Beech & Williams (2006)	Keown, Gannon & Ward (2008)

4. Conclusions

The use of atheoretical questionnaires, typical of first generation research, most frequently led to confirmation of the hypotheses posited. Yet those results provide limited possibilities for interpretation. In fact, such examinations boil down to the construction of a list of statements which child molesters (e.g. Mann, Webster, Wakeling, Marshall, 2007) utter more frequently than other people, and checking whether they would more readily agree (or less frequently disagree) with a questionnaire made on the basis of these than other people. The result obtained – that this is the case – does not contribute much to the body of knowledge as the atheoretical character of the method entails no possibility of linking the facts obtained with theoretical knowledge. Despite this, some researchers continue with this kind of study, thus omitting the implications of new theoretical tenets and the constraints on interpretation stemming from such a conceptualization (e.g. Pervan, Hunter, 2002).

When the evaluation of interviews concerning perpetrated acts based on Ward and Keenan's theory (1999) was used, prior hypotheses were also confirmed. However, here, too, possibilities for inter-

pretation are limited. Studies based on the analysis of narration concerning child abuse eliminate the use of a control group, without which it is impossible to show that the perpetrators are characterised by specific implicit theories. The use of questionnaires based on Ward and Keenan's theory (1999) by researchers most frequently did not confirm the research hypotheses. Firstly, factor analyses did not confirm that the implicit theories differentiated were independent of one another. Secondly, it was not possible to confirm that child molesters obtain higher results than other people. It should be emphasized, however, that only one extended questionnaire was designed⁵ (Children and Sexual Activities; Howitt, Sheldon, 2007), which was validated by means of a very limited research plan.

The use of different experimental methods did not, as a rule, confirm the occurrence of cognitive distortions in child molesters. Most probably, this was caused by the fact that these methods are based on various experimental paradigms which have not been

⁵ The questionnaire used by Gannon (Gannon, 2006; Gannon, Keown, Rose, 2009) was a short scale in which 10 items referred to the theory "child as a sexual object", 2 to the theory "nature of harm", 1 to the theory dangerous world and 1 to the theory of "entitlement".

sufficiently researched and grounded in psychology, as in the case of the classic test theory underlying the construction and application of questionnaires (Hornowska, 2006).

To sum up, the first generation research managed to confirm that child molesters exhibit certain content – cognitive distortions. The aim of the second generation research was not only to confirm that perpetrators exhibit this content, but also to link them with cognitive structures, which became possible thanks to the application of the coherent and relatively complete conceptualization designed by Ward and Keenan (1999). The results of these studies were inconclusive, and therefore, a third generation of research, characterised by greater complexity in the research plan, was commenced. However, the only study conducted in this vein (Keown, Gannon, Ward, 2010) led to only partially positive verification of the hypotheses. It was burdened by the abovementioned limitations.

This state of research considerably limits the possibilities of measuring cognitive distortions in individual diagnostics. Results showing a high discriminant validity were obtained, to a large extent, by using theoretical tools, e.g. MOLEST (Bumpy, 1996), which makes it difficult to interpret the results achieved by any individual. In studies in which tools based on a distinct conceptualization are used, the results show low differential accuracy. Research concerning the links between distortions and other features provided data which partially confirmed them (e.g. Marshall, Hamilton, Fernandez, 2001; McGrath, Cann, Konopasky, 1998; Pervan, Hunter, 2002; Tierney, McCabe, 2001). It should be pointed out here that the constructs that were linked with cognitive distortions in these examinations were very distant from them. One source for information about the convergent validity of the tools used may be the simultaneous measurement of cognitive disorders using a variety of methods. Such research, however, did not confirm the relationships between particular methods (Keown, Gannon, Ward, 2010).

In this situation, further studies using a variety of methods but based on the same conceptualization should be conducted. It should also be borne in mind that this research needs to take into account at least two different groups (child molesters and non-sexual offenders or men with a clean criminal record), and ideally three (the abovementioned and rapists). Only such research will enable clear interpretations to be drawn consistent with the theory and tools useful for individual diagnostics to be created.

Acknowledgements

The studies in which the three generations of research on cognitive distortions were differentiated were carried out under a research grant from the Polish National Science Centre *The role of cognitive distortions in the aetiology of child abuse* – no. UMO-2011/01/N/HS6/00396.

References

1. Abel, G. G., Becker, J. V., Cunningham-Rathner, J. (1984). Complications, consent, and cognitions in sex between children and adults. *International Journal of Law and Psychiatry*, 7, 89–103.
2. Abel, G. G., Gore, D. K., Holland D. K. (1989). The measurement of the cognitive distortions of child molesters. *Annals of Sex Research*, 2, 135–153.
3. Albrecht, J. E., O'Brien E. J. (1993). Updating a mental model: Maintaining both local and global coherence. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 19(5), 1061.
4. Bandura, A. (1977). Social learning theory. New York: General Learning Press.
5. Beck, A. (1963). Thinking and depression: I. Idiosyncratic content and cognitive distortions. *Archives of General Psychiatry*, 9, 324–333.
6. Brown, A. S., Gray, N. S., Snowden, R. J. (2009). Implicit measurement of sexual associations in child sex abusers: Role of victim type and denial. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 21, 166–180.
7. Bumby, K. M. (1996). Assessing the cognitive distortions of child molesters and rapists: Developments and validation of the MOLEST and RAPE scales. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 8, 37–54.
8. Crowne, D. P., Marlowe, D. A. (1960). New scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting Psychology*, 24(4), 349–354.
9. Gannon, T. A. (2006). Increasing honest responding on cognitive distortions in child molesters: The Bogus Pipeline Procedure. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(3), 358–375.
10. Gannon, T. A., (2009). Current cognitive distortion theory and research: An internalist approach to cognition. *Journal of Sexual Aggression*, 15(3), 225–246.
11. Gannon, T. A., Keown, K., Polaschek, D. L. L. (2007). Increasing honest responding on cognitive distortions in child molesters: The bogus pipeline revisited. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 19(1), 5–22.
12. Gannon, T. A., Keown, K., Rose, M. R. (2009). An examination of current psychometric assessments using Ward's implicit theories. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 53, 316–333.
13. Gannon, T. A., Wright, D. B., Beech, A. R., Williams, S. E. (2006). Do child molesters hold distorted beliefs? What does their memory recall tell us? *Journal of Sexual Aggression*, 12, 5–18.

14. Hornowska, E. (2006). *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.
15. Howitt, D., Sheldon, K. (2007). The role of cognitive distortions in paedophilic offending: Internet and contact offenders compared, *Psychology, Crime & Law*, 13(5), 469–486.
16. Johnston, F. A., Johnston, S. A. (1977). A cognitive approach to validation of the fixated-regressed typology of sex offenders. *Journal of Clinical Psychology*, 53, 361–368.
17. Jones, E. E., Sigall, H. (1971). The bogus pipeline: a new paradigm for measuring affect and attitude. *Psychological Bulletin* 76, 349–364.
18. Keown, K., Gannon, T. A., Ward, T. (2008). What were they thinking? An exploration of child sexual offenders' beliefs using a lexical decision task. *Psychology, Crime & Law*, 14(4), 317–337.
19. Keown, K., Gannon, T. A., Ward, T. (2010). What's in a measure? A multi-method study of child sexual offenders' beliefs. *Psychology, Crime & Law*, 16(1/2), 125–143.
20. Kolton, D. J. C. (1996). A modified version of the Abel-Becker Cognition Scale for use with the intellectually disabled offenders. Preprint at: <http://ir.lib.sfu.ca/bitstream/1892/8346/1/b18026606.pdf>, access 2010.05.12.
21. Mann, R., Webster, S., Wakeling, H., Marshall, W. (2007). The measurement and influence of child sexual abuse supportive beliefs. *Psychology, Crime & Law*, 13(5), 443–458.
22. Marshall, W. L., Hamilton, K., Fernandez, Y. (2001). Empathy deficits and cognitive distortions in child molesters. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 13(2), 123–130.
23. Marziano, V., Ward, T., Beech, A. R., Patison, P. (2006). Identification of five fundamental implicit theories underlying cognitive distortions in child abusers: A preliminary study. *Psychology, Crime & Law*, 12(1), 97–105.
24. McGrath, M., Cann, S., Konopasky, R. (1998). New measures of defensiveness, empathy, and cognitive distortions for sexual offenders against children. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 10(1), 25–36.
25. Mihailides, S., Devilly, G. J., Ward, T. (2004). Implicit cognitive distortions and sexual offending. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 16, 333–350.
26. Pervan, S., Hunter, M. (2002). Cognitive distortions and social self-esteem in sexual offenders. *Applied Psychology in Criminal Justice* 3(1), 75–91.
27. Seto, M. C. (2008). *Pedophilia and sexual offending against children. Theory, assessment and intervention*. Washington: American Psychology Association.
28. Stermac, L. E., Segal, R. G. (1990). The role of cognition in sexual assault. (In) W. L. Marshall, D. L. Laws, H. E. Barbaree (eds.), *Handbook of sexual assault: Issues, theories and treatment of the offender*, pp. 161–176. New York: Plenum Press.
29. Thakker, J., Ward, T., Navathe, S. (2009). The cognitive distortions and implicit theories of child sexual abusers. (In) T. A. Gannon, T. Ward, A. Beech, D. Fisher (eds.), *Aggressive offenders cognition. Theory, research and practice*. Chichester: John Wiley & Sons Ltd.
30. Tierney, D. W., McCabe, M. P. (2001). An evaluation of self-report measures of cognitive distortions and empathy among Australian sex offenders. *Archives of Sexual Behavior* 30(5), 495–519.
31. Ward, T. (2000). Sexual offenders' cognitive distortions as implicit theories. *Aggression and Violent Behavior*, 5(5), 491–507.
32. Ward, T. (2009). The extended mind theory of cognitive distortions in sex offenders, *Journal of Sexual Aggression*, 15(3), 247–259.
33. Ward, T., Casey, A. (2010). Extending the mind into the world: A new theory of cognitive distortions in sex offenders, *Aggression and Violent Behavior*, 15(1), 49–58.
34. Ward, T., Keenan T. (1999). Child molesters' implicit theories. *Journal of Interpersonal Violence*, 14, 821–838.
35. Wood, E., Riggs, S. (2009). Adult attachment, cognitive distortions, and views of self, others, and the future among child molesters. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, Sex Abuse, 21, 375–390.

Corresponding author

Dr Filip Szumski
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza,
Instytut Psychologii
ul. Szamarzewskiego 89
60-568 Poznań
e-mail: fszumski@amu.edu.pl

POMIAR ZNIEKSZTAŁCEŃ POZNAWCZYCH U SPRAWCÓW WYKORZYSTANIA SEKSUALNEGO DZIECKA

1. Pojęcie zniekształceń poznawczych u sprawców wykorzystania seksualnego dziecka

Pojęcie zniekształceń poznawczych pochodzi z aparatu pojęciowego psychoterapii poznawczej. Wprowadził je Beck (1963), tworząc poznawczą koncepcję depresji. Na gruncie badań nad przestępczością seksualną jako pierwsi zastosowali je Abel, Becker i Cunningham-Rathner (1984). Jednak pomimo zbieżności pojęć, nie osadzili oni tego pojęcia w teorii Becka. By umiejscowić je w szerszym kontekście teoretycznym, odwołali się do teorii społecznego uczenia się Bandury (1977). Abel i współpracownicy określili zniekształcenia poznawcze jako „wewnętrzny proces obejmujący usprawiedliwienie, spostrzeżenia i oceny stosowane przez przestępców seksualnych do racjonalizacji wykorzystania seksualnego dziecka”.

Dla kolejnych konceptualizacji podstawowym zapleczem teoretycznym stała teoria poznania społecznego. Zgodnie z teorią Warda i Keenana (1999, s. 821) zniekształcenia poznawcze to manifestacja przyczynowych ukrytych teorii dotyczących sprawcy, ofiary, otaczającego ich świata oraz relacji między tymi elementami. Z powyższej definicji wynika, że sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka posiadają specyficzne dla nich ukryte teorie. Tym, co odróżnia je od ukrytych teorii posiadanych przez innych ludzi, jest ich specyficzna treść. Ward i Keenan (1999) dokonali przeglądu narzędzi do pomiaru zniekształceń poznawczych oraz przykładów zniekształceń dostępnych w literaturze przedmiotu. Na ich podstawie wyodrębnili pięć typów ukrytych teorii, których manifestacjami jest znaczna większość prezentowanych przez sprawców zniekształceń:

1. Dziecko jako obiekt seksualny. Teoria ta odnosi się do przekonania, że dzieci potrzebują i pragną kontaktów seksualnych z dorosłymi, a także są zdolne do udzielenia na nie poinformowanej zgody.
2. Upoważnienie. U podstaw tej teorii leży założenie, iż sprawcy, z jakichś powodów, należy się szczególne traktowanie, a inni powinni zaspokajać jego potrzeby zgodnie z jego życzeniami.
3. Zagrożający świat. Sprawca odznaczający się przekonaniem należącym do tej grupy spostrzega świat jako permanentnie wrogi i zagrożający, a wymagania płynące z jego strony jako przekraczające możliwości sprawcy. Poszukuje zatem kontaktów z obiektami bezpiecznymi – dziećmi. W związku z tym Ward i Kennan wyróżniają tu dwie podteorie:
 - świat jest zagrożający – odnosząca się do spostrzeżenia świata jako wrogiego i zagrożającego;

- dzieci są bezpieczne – odnosząca się do spostrzeżenia dzieci jako obiektów bezpiecznych, mogących zaspokoić sfrustrowane potrzeby.

4. Niekontrolowalność. Teoria ta odnosi się do uznawania świata, własnej seksualności, myśli, emocji i zachowań za niepodlegające kontroli. Wydarzenia, w percepcji sprawców posiadających zniekształcenia tego rodzaju, „po prostu się zdarzają”.

5. Natura krzywdy. U podstawy tej teorii leży przekonanie, że czyn będący wykorzystaniem seksualnym dziecka nie jest dla niego krzywdzący; ma charakter neutralny lub nagradzający.

Teoria Warda i Kennana jest najkompletniejszą i poddaną największej weryfikacji koncepcją zniekształceń poznawczych.

Kolejnej konceptualizacji dokonali Mann i Beecha (za: Thakker, Ward, Navathe, 2009). Zapleczem teoretycznym była tu teoria poznania społecznego i, częściowo, poznawcza teoria depresji. Badacze ci określili zniekształcenia poznawcze przestępców seksualnych jako schematy prowadzące do popełnienia przestępstwa. Opisali przy tym mechanizm ich działania w sposób zbliżony do mechanizmu powstawania depresji w teorii Becka (1963).

Ostatnia dokonana przez Warda (Ward, 2009; Ward, Casey, 2010) próba konceptualizacji pojęcia zniekształceń poznawczych miała na celu połączenie dorobku teorii Warda i Keenana (1999) z teorią umysłu rozszerzonego. Zgodnie z nią posiadanie określonych zniekształceń poznawczych nie musi być stałą cechą sprawców. Mogą oni przejawiać zniekształcenia poznawcze tylko w określonych okolicznościach, a w codziennym życiu, także w toku diagnozy i terapii, tendencja do ich przejawiania może wyraźnie spadać.

2. Cele i podziały badań nad zniekształceniami poznawczymi

Przegląd badań nad zniekształceniami poznawczymi sprawców wykorzystania seksualnego dziecka wskazuje, że badania te zmierzały do realizacji następujących celów:

- wskazanie, że sprawcy tego rodzaju czynów przejawiają zniekształcenia poznawcze;
- wskazanie związków zniekształceń poznawczych ze strukturami poznawczymi (najczęściej z ukrytymi teoriami);

- wskazanie związków zniekształceń poznawczych lub leżących u ich podłoża struktur z popełnianymi czynami;
- wskazanie związków zniekształceń poznawczych lub leżących u ich podłoża struktur z innymi czynnikami istotnymi w etiologii sprawstwa wykorzystania seksualnego dziecka,
- wskazanie sposobów, w jakie zniekształcenia poznawcze lub leżące u ich podłoża struktury wpływają na procesy przetwarzania informacji.

Najczęściej badacze kierowali się pierwszym z wymienionych wyżej celów, choć należy przy tym zauważyć, że liczne badania dotyczyły kilku z nich jednocześnie (np. Brown, Gray, Snowdewn, 2009; Marziano, Ward, Beech, Patison, 2006).

Badania dotyczące zniekształceń poznawczych u sprawców wykorzystania seksualnego dziecka można porządkować z uwagi na liczne kryteria. Kryteriami tymi są:

- Cel badań. Był nim jeden lub więcej z wymienionych wyżej.
- Rodzaj zastosowanych metod badawczych. Mogą to być metody odwołujące się do jakiejś formy samoopisu, np. wywiady częściowo strukturyzowane i kwestionariusze bądź metody badające zniekształcenia poznawcze nie wprost, np. Test Ukrytych Skojarzeń, Test Secyzi Leksykalnych, różnorodne techniki eksperymentalne.
- Sposób radzenia sobie z tendencją do ukrywania zniekształceń. Najczęściej było to kwestionariuszowe badanie tendencji do poszukiwania aprobaty społecznej, procedura *bogus pipeline*¹ i pomiar zniekształceń przy użyciu kilku metod jednocześnie.
- Przedmiot zniekształceń podlegających pomiarowi. Wyróżniono zniekształcenia konkretne – dotyczące własnego czynu, lub abstrakcyjne – nie dotyczące żadnego określonego, rzeczywistego zdarzenia.
- Rodzaj osób badanych. Wszystkie badania obejmowały sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, część z nich obejmowała także grupy porównawcze. Byli to najczęściej gwałciciele, sprawcy przestępstw brutalnych bądź mężczyźni niekarani.
- Koncepcja, do której badania się odwoływały. Mogła to być jedna z opisanych wcześniej koncepcji bądź też badania mogły nie wskazywać wyraźnie na sposób konceptualizacji zniekształceń poznawczych. Warto dodać, że konceptualizacja zniekształceń poznawczych przejawia się nie tylko w ich teoretycznym opisie, ale także w wyborze bądź konstrukcji narzędzia do ich pomiaru.
- Treść zniekształceń poznawczych. Badania można, ze względu na to kryterium, podzielić na dwie grupy:

zakładające (najczęściej *implicite*) jednorodność zniekształceń oraz zakładające ich różnorodność. Podział ten w dużej mierze pokrywa się z poprzednim, ponieważ znaczna większość badań zakładających różnorodność zniekształceń poznawczych odwołuje się do teorii Warda i Keenana (1999), natomiast badania zakładające ich jednorodność najczęściej odwoływały się do koncepcji Abla i współpracowników (Abel, Becker, Cunningham-Rathner, 1984) bądź nie wskazywały wyraźnie na sposób konceptualizacji zniekształceń poznawczych.

3. Trzy generacje badań nad zniekształceniami poznawczymi

Przegląd literatury dotyczącej badań nad zniekształceniami poznawczymi u sprawców wykorzystania seksualnego dziecka dokonany z uwagi na wskazane powyżej kryteria pozwala podzielić je na trzy generacje.

Badania należące do pierwszej generacji oparte były na koncepcji Abla i współpracowników (Abel, Becker, Cunningham-Rathner, 1984) albo nie odwoływały się do żadnej wyraźnej konceptualizacji. Metodami badawczymi były kwestionariusze, zaś różnice w wynikach między sprawcami wykorzystania seksualnego dziecka a innymi grupami interpretowano jako dowód, że sprawcy ci przejawiają zniekształcenia poznawcze. Tendencji badanych do manipulowania wynikami nie kontrolowano bądź usiłowano kontrolować przy użyciu kwestionariuszy mierzących poziom poszukiwania aprobaty społecznej (np. Crowne, Marlowe, 1960).

W badaniach drugiej generacji zwrócono uwagę na fakt, że wyższe wyniki uzyskiwane w kwestionariuszach zniekształceń nie oznaczają, że sprawcy częściej zgadzają się z twierdzeniami mającymi odzwierciedlać ich zniekształcenia poznawcze, a jedynie słabiej się z nimi nie zgadzają (Gannon, 2009). Doprowadziło to do prób konstrukcji nowych kwestionariuszy, a przede wszystkim do prób pomiaru zniekształceń poznawczych przy użyciu innych metod. Konceptualizując zniekształcenia poznawcze, najczęściej odwoływano się do teorii Warda i Keenana (1999), co znajdowało wyraz także w tworzonych narzędziach, m.in. zazwyczaj zakładały one różnorodność zniekształceń poznawczych. Próbowano stosować nowe sposoby kontrolowania tendencji badanych do manipulowania wynikami, np. procedurę *bogus pipeline*; rozwiązaniem tego problemu miało też być stosowanie pozakwestionariuszowych metod pomiaru.

Badania trzeciej generacji są w dalszym ciągu oparte są na teorii Warda i Keenana (1999), jednak badacze często podkreślają, że nie ze wszystkimi jej tezami się zgadzają (przede wszystkim kwestionują tezę o powstawaniu zniekształceń poznawczych w toku rozwoju jednostki). Najbardziej charakterystyczną cechą badań

¹ Procedura *bogus pipeline* polega na przekazaniu badanym fałszywej informacji, że są podłączeni do urządzenia, które wykryje ich kłamstwo (Jones, Sigall, 1971).

z tej generacji jest pomiar zniekształceń poznawczych przy użyciu wielu narzędzi jednocześnie. Postulowanym (Gannon, Keown, Rose, 2009), idealnym sposobem jest stosowanie triangulacji metod badających zniekształcenia poznawcze, czyli jednoczesne stosowanie kwestionariusza, wywiadu i narzędzia mierzącego nie wprost natężenie zniekształceń poznawczych. Oprócz wzbogacenia samego pomiaru jest to także sposób radzenia sobie z tendencją do manipulowania odpowiedziami.

3.1 Badania pierwszej generacji

Pierwszych efektywnych prób pomiaru zniekształceń poznawczych u sprawców wykorzystania seksualnego dziecka dokonał Abel wraz ze współpracownikami (Abel, Becker, Cunningham-Rathner, 1984). W oparciu o opisaną wcześniej konceptualizację stworzono kwestionariusz *Abel and Becker Cognition Scale* (ABCS, Skala Poznawcza Abela i Becker). Gore (za: Kolton, 1996) potwierdził jego stosunkowo wysoką rzetelność oraz wykazał, iż mimo niewyodrębnienia przez autorów podskal, analiza czynnikowa wskazuje istnienie sześciu czynników. Były to:

1. kontakt seksualny dziecka z dorosłym pomaga dziecku;
2. dzieci inicjują relacje seksualne z dorosłym;
3. dorośli inicjują aktywność seksualną z dziećmi ze szczególnych powodów;
4. zachowanie dzieci pokazuje ich pragnienie kontaktów seksualnych z dorosłymi;
5. dorosły może przewidzieć, kiedy kontakt seksualny z dzieckiem wyrządzi temu dziecku krzywdę w przyszłości;
6. kontakt seksualny dorosłego z dzieckiem zostanie zaakceptowany społecznie.

Wykazano także, iż wyniki uzyskane w ABCS przez sprawców wykorzystania seksualnego dziecka są istotnie wyższe od wyników gwałcicieli, klinicystów, prawników i osób z całej populacji w zakresie czynników nr 1 i 2 spośród wyżej wymienionych (Stermac, Segal, 1990). ABCS nie różnicuje jednak sprawców wykorzystania seksualnego dziecka od osób cierpiących na różnorodne parafilie (Abel, Gore, Holland, 1989).

Marshall, Hamilton i Fernandez (2001) posłużyli się ABCS w celu zbadania związków między empatią a zniekształceniami poznawczymi. W badaniach tych wzięło udział 34 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, 24 przestępców nieseksualnych i 28 mężczyzn niekaranych. Zgodnie z założeniami, sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka posiadali większą liczbę zniekształceń poznawczych od pozostałych grup. Ponadto liczba zniekształceń poznawczych była pozytywnie związana z wielkością deficytów empatii, ale nie była powiązana z nasileniem tendencji do wskazywania społecznie akceptowanej odpowiedzi.

Kolejne badanie z zastosowaniem ABCS przeprowadzili Tierney i McCabe (2001). Do pomiaru zniekształceń poznawczych zastosowali też drugi kwestionariusz stworzony przez McGratha, Cann i Konopashky'ego (1998) – *Child Molester Scale* (CMS, skala służąca do badania osoby molestującej dziecko). Podobnie jak w badaniach Marshalla, Hamiltona i Fernandez (2001), badano także związki między nasileniem zniekształceń poznawczych a empatią. Zbadano 36 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, 31 gwałcicieli, 33 przestępców nieseksualnych i 40 mężczyzn niekaranych. W badaniach tych nie udało się wykazać, by sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka cechowali się większym nasileniem zniekształceń poznawczych niż inne grupy. Okazało się nawet, że w przypadku wyników CMS nasilenie to jest większe u gwałcicieli. Natomiast liczba przejawianych zniekształceń poznawczych korelowała z deficytami empatii.

Skalą o podobnych właściwościach co ABCS jest Skala MOLEST (skala służąca do badania zaburzeń poznawczych u osób wykorzystujących seksualnie dzieci) stworzona przez Bumpy'ego (1996). Podobnie jak autorzy ABCS, Bumpy założył, iż skala ta mierzy ogólne natężenie zniekształceń poznawczych i nie wyodrębnił podskal. Zniekształcenia autor ten określił jako specyficzne przekonania. W badaniach Bumpy'ego brało udział 44 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, 25 gwałcicieli i 20 mężczyzn skazanych za przestępstwa nieseksualne. Bumpy wykazał, iż sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka istotnie różnią się w zakresie osiągniętych w Skali MOLEST wyników od osób z pozostałych badanych grup, a skala ta cechuje się stosunkowo wysoką rzetelnością.

Z uwagi na bardzo dobre właściwości psychometryczne Skala MOLEST znalazła zastosowanie w kolejnych badaniach. Celem badań Pervan i Huntera (2002) było, oprócz potwierdzenia występowania zniekształceń poznawczych u sprawców wykorzystania seksualnego, powiązanie ich z samooceną w tej grupie osób. W badaniu wzięło udział 64 sprawców z tej grupy, 36 gwałcicieli, 25 przestępców nieseksualnych i 16 studentów. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka osiągnęli wyższe wyniki w Skali MOLEST od wszystkich grup oprócz grupy studentów, jednak wyniki te nie były związane z poziomem ich samooceny. Brak różnic między sprawcami a studentami można tłumaczyć niewielką liczebnością grupy studentów sprzyjającą pojawieniu się artefaktów. Natomiast trudno tłumaczyć to wpływem tendencji do wskazywania społecznie pożądanej odpowiedzi, ponieważ wyniki Skali MOLEST nie korelowały z wynikami Skali Marlowa-Crowna (Crowne, Marlowe, 1960).

Najbardziej zaawansowane metodologicznie badania pierwszej generacji posiadające już pewne cechy badań drugiej generacji, przeprowadziła McGrath ze współpra-

ownikami (McGrath, Cann, Konopasky, 1998). Celem tych badań było, oprócz potwierdzenia występowania zniekształceń poznawczych u sprawców wykorzystania seksualnego, ustalenie, czy nasilenie zniekształceń jest związane z empatią oraz tendencją do przypisywania sobie cech pozytywnych i zaprzeczania swoim cechom negatywnym oraz zbadanie wpływu terapii (prowadzonej w modelu *relapse prevention*) na nasilenie zniekształceń. Zbadano 104 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, którzy przyznawali się do swoich czynów. 30 z nich odbywało karę pozbawienia wolności i zostało zapewnionych o anonimowości badań. Dalszych 30 również odbywało tę karę, ale zasugerowano im, że powinni uzyskać w badaniu jak najkorzystniejsze wyniki. Pozostali (44) korzystali z warunkowego zwolnienia. Oprócz tego zbadano 30 odbywających karę pozbawienia wolności przestępców nieseksualnych i 30 mężczyzn niekaranych. Najwięcej zniekształceń poznawczych wykazały obie grupy uwięzionych sprawców wykorzystania seksualnego dziecka. Znacznie mniej zniekształceń od nich wykazali sprawcy na zwolnieniu warunkowym, jeszcze mniej sprawcy nieseksualni, a najmniej osoby niekarane. Zgodnie z przewidywaniami autorów, nasilenie zniekształceń poznawczych korelowało z niższym poziomem empatii, ale już nie z tendencją do przypisywania sobie cech pozytywnych i zaprzeczaniu swoim cechom negatywnym oraz z wynikami Skali Marolwe-Crone. 17 sprawców, którzy ukończyli 24-tygodniowy program terapeutyczny, wykazało istotnie niższy poziom zniekształceń poznawczych niż przed jej rozpoczęciem.

Ostatnie badanie mające cechy badań należących do pierwszej generacji przeprowadzili Wood i Riggs (2009). Celem tego badania było, oprócz potwierdzenia występowania zniekształceń poznawczych u sprawców wykorzystania seksualnego, zbadanie związków zniekształceń poznawczych ze stylami przywiązania. Zastosowano Kwestionariusz CMS. W badaniu brało udział 96 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka w trakcie terapii przeznaczonej dla tego rodzaju przestępców (nie wskazano jednak rodzaju terapii) i 92 niekaranych mężczyzn. Okazało się, że wśród osób cechujący się bezpiecznym i odrzucającym stylem przywiązania sprawcy wykazują istotnie większe nasilenie zniekształceń, ale ta zależność nie występuje w grupie jednostek cechujących się stylem lękowym bądź zaabsorbowanym. W przypadku tych dwóch ostatnich grup liczba zniekształceń jest podobnie wysoka jak w grupie sprawców przywiązanych bezpiecznie bądź odrzucająco. Wyniki na Skali Marlowe-Crowne (Crowne, Marlowe, 1960) były istotnie wyższe w grupie sprawców, ale autorzy artykułu nie podali, czy korelowały one z nasileniem zniekształceń.

Głównym osiągnięciem badań należących do pierwszej generacji było dostarczenie empirycznych dowodów na to, że sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka przejawiają zniekształcenia poznawcze. Niestety, wiel-

kość tego osiągnięcia została wydatnie zmniejszona przez podstawową wadę badań z tej grupy: brak wyraźnej i spójnej konceptualizacji widoczny np. w ateoretycznych sposobach konstrukcji skal pomiarowych (np. MOLEST, CMS). Gannon, Keown i Rose (2009) wykazały, że żaden z kwestionariuszy skonstruowanych w toku badań pierwszej generacji nie był oparty na takiej konceptualizacji i żaden z nich nie okazał się spójny z jedyną istniejącą taką konceptualizacją – teorią Warda i Keenana (1999)². Takie podejście badaczy znacznie utrudnia interpretację wyników, ponieważ odpowiedź na pytanie, co mierzą stosowane narzędzia, powinna być w tej sytuacji ograniczona do stwierdzenia: poziom niezgadzenia się ze stwierdzeniami, które badacze usłyszeli od pojedynczych sprawców wykorzystania seksualnego dziecka (takie twierdzenia najczęściej były włączane do skal) i uznali za związane z ich czynami, był mniejszy w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka. Po drugie, badania pierwszej generacji pokazały, że tradycyjne, kwestionariuszowe metody pomiaru wpływu poszukiwania aprobaty społecznej na wyniki badania są niewystarczające w przypadku pomiaru zniekształceń poznawczych. Po trzecie trudności w interpretacji powodował też fakt, że wszystkie dowody na występowanie zniekształceń miały charakter kwestionariuszowy. Czwartym wnioskiem ma naturę metodologiczną – przegląd raportów z badań wskazuje, że zwłaszcza w starszych badaniach, autorzy podają niewielką liczbę informacji o grupie badanej i zasadach rekrutacji do niej (brak np. informacji o udziale w terapii czy warunkach badania). Wszystkie te ograniczenia powodują, że choć wyniki badań z pierwszej grupy mogą wydawać się na pierwszy rzut oka obiecujące, są w istocie niezmiernie trudne w interpretacji.

Tabela 1 zawiera porównanie badań pierwszej generacji.

3.2 Badania drugiej generacji

Podstawowym impulsem do prowadzenia badań nad zniekształceniami poznawczymi drugiej generacji były nowe konceptualizacje zniekształceń poznawczych, przede wszystkim teoria Warda i Keenana (1999). Najsilniejszego potwierdzenia tej teorii dostarczyły badania nad konkretnymi zniekształceniami poznawczymi. Marziano, Ward, Beech i Pattison (2006) przeprowadzili szczegółowe, częściowo strukturyzowane wywiady z 22 sprawcami wykorzystania seksualnego dziecka. Dotyczyły one łańcucha decyzyjnego popełnionego przestępstwa oraz życia sprawcy w okresie je poprzedzającym. Treść wywiadu podzielono na jednostki znaczeniowe. 41% z nich zostało zidentyfikowane jako zniekształcenia poznaw-

² Choć średnio 77% itemów tych kwestionariuszy można *post hoc* przyporządkować do którejś z ukrytych teorii wyróżnionych przez Warda i Keenana (1999).

cze. Spośród nich najczęściej wystąpiły zniekształcenia typu „dziecko jako obiekt seksualny” (28%). Następnie pod względem częstości występowania były zniekształcenia typu „niekontrolowalność” (26%), następnie „zagrożający świat” (22%), „natura krzywdy” (14%) i „upoważnienie” (10%)³. Badacze ci postawili także hipotezę o związku liczby zniekształceń poznawczych z czasem, przez jaki sprawcy dopuszczali się wykorzystywania dzieci, jednak nie znalazła ona potwierdzenia. Okazało się natomiast, iż sprawcy, którzy doświadczyli wykorzystania seksualnego w dzieciństwie (stanowili oni połowę zbadanej grupy), przejawiali więcej zniekształceń typu „zagrożający świat”. Ponadto ta część badanych ujawniała większą liczbę zniekształceń liczonych łącznie (bez podziału na typy) niż pozostali sprawcy. Z kolei sprawcy wykorzystujący dziewczynki wykazywali mniej zniekształceń typu „dziecko jako obiekt seksualny” i „zagrożający świat”. Obserwacja ta jest spójna ze spostrzeżeniem, iż sprawcy preferencyjni częściej wykorzystują chłopców (Johnston F. A., Johnston S. A., 1977). Wyniki uzyskane przez Marziano, Warda, Beecha i Pattisona (2006) nie tylko potwierdzały zasadność klasyfikacji Warda i Keenana (1999), ale także sugerowały, iż zniekształcenia poznawcze są odbiciem niekorzystnych wydarzeń rozwojowych doświadczonych przez sprawców.

Podobnie jak podczas badań należących do pierwszej generacji, niektóre z badań drugiej generacji oparte były na metodach kwestionariuszowych. Howitt i Sheldon (2007) skonstruowali kwestionariusz *Children and Sexual Activities* służący do pomiaru zniekształceń poznawczych należących do typów wskazanych przez Warda i Keenana. Zbadali oni przy jego pomocy 25 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, 16 sprawców przestępstw związanych z pornografią dziecięcą w Internecie i 10 sprawców, którzy popełnili oba te rodzaje czynów. Analiza czynnikowa nie potwierdziła w tym przypadku istnienia pięciu opisanych wcześniej grup zniekształceń poznawczych. Jedynie zniekształceniom typu „dziecko jako obiekt seksualny” odpowiadał jeden z wyróżnionych czynników, a poszczególne grupy nie różniły się w zakresie nasilenia zniekształceń. Podobnie jak w badaniach Marziano, Warda, Beecha i Pattisona (2006), sprawcy wykorzystujący dziewczynki przejawiali mniej zniekształceń tego typu. Drugi wyróżniony czynnik łączył część pozycji testowych mających mierzyć natężenie zniekształceń różnych typów. Został on określony przez badaczy jako „usprawiedliwienie popełnionego czynu”, ponieważ różnorodność pozycji testowych wchodzących w skład powyższego czynnika sugeruje, że zniekształcenia te powstały po czynie i generowane były jako różne możliwe wytłumaczenia swojej aktualnej sytuacji.

Problem manipulowania przez badanych wynikami kwestionariuszy był głównym tematem badań Gannon (2006) oraz ich kontynuacji przeprowadzonej przez Gannon, Keowna i Polaschek (2007). W pierwszym badaniu brało udział 32 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, zarówno kazirodzych, jak i pozarodzinnych, uczestniczących w programie terapeutycznym przeznaczonym dla skazanych za tego rodzaju czyny. Autorka poprosiła dwukrotnie, w odstępie jednego tygodnia, o wypełnienie kwestionariusza mierzącego zniekształcenia poznawcze. Kwestionariusz ten został oparty na teorii Warda i Keenana (1999), lecz mierzył głównie zniekształcenia typu „dziecko jako obiekt seksualny”. Przed drugim pomiarem połowa sprawców została, zgodnie z procedurą *bogus pipeline*, podłączona do fałszywego wykrywacza kłamstw, by wzbudzić w nich przekonanie, że ich manipulacje wynikami zostaną wykryte. Okazało się jednak, że nie było istotnych różnic między wynikami obu pomiarów oraz między grupami. Można jednak wskazać, iż brak różnic był spowodowany znajomością kwestionariusza oraz tym, że sprawcy chcieli, by ich odpowiedzi były spójne z wcześniejszymi. W drugim badaniu Gannon, Keown i Polaschek (2007) podzielili 42 sprawców na dwie grupy. Tym razem byli to wyłącznie sprawcy pozarodzinni, niebiorący udziału w terapii. Obie grupy wypełniły kwestionariusz mierzący zniekształcenia poznawcze, ale tylko w przypadku osób z pierwszej z nich zastosowano procedurę *bogus pipeline*. Badani z tej grupy ujawnili istotnie więcej zniekształceń, co wskazuje, iż przy badaniach kwestionariuszowych w tej dziedzinie badani świadomie manipulują wynikami. Wniosek ten jest ograniczany przez dobór grupy – dotyczy on wyłącznie sprawców pozarodzinnych. Ponadto można argumentować, porównując oba badania, że w pierwszym z nich sprawcy nie zaniżali wyników, a brak różnic w zakresie nasilenia zniekształceń był spowodowany ich uczestnictwem w terapii.

Mihailides, Devilly i Ward (2004) skonstruowali trzy testy ukrytych skojarzeń (IAT) do pomiaru natężenia zniekształceń typu „dziecko jako obiekt seksualny”, „niekontrolowalność seksualności” i „upoważnienie związane z seksualnością”. Zbadali przy ich użyciu 25 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, 25 przestępców nieseksualnych, 25 niekaranych mężczyzn i 25 niekaranych kobiet. Okazało się, że sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka dokonywali klasyfikacji charakterystycznych dla dwóch pierwszych z wymienionych wyżej grup zniekształceń poznawczych szybciej od przestępców skazanych za czyny niezwiązane z seksualnością oraz kobiet i mężczyzn spoza populacji przestępców. W przypadku upoważnienia związanego z seksualnością badani z grupy eksperymentalnej różnili się istotnie tylko od badanych spoza populacji przestępczej. Można jednak interpretować wyniki te inaczej, niż przypisując sprawcom wykorzystania seksualnego posiadanie ukrytych te-

³ Występowanie zniekształceń oraz ich rodzaj były oceniane przez badaczy oraz niezależnego sędziego kompetentnego. W pierwszym przypadku byli oni zgodni w 94%, a w drugim w 96%.

orii przejawiających się zniekształceniami poznawczymi o określonej treści. Po dokonaniu czynu sprawcy wielokrotnie uczestniczyli w rozmowach (takich jak choćby przesłuchanie bądź rozmowa z psychologiem więziennym) dotyczących dzieci i seksualności oraz innych aspektów ich czynów oraz stykali się z materiałami zawierającymi tego rodzaju treści (np. pisma procesowe). Co więcej, już sam proces i odbywanie kary pozbawienia wolności z powodu wykorzystania seksualnego spowodowały, że kwestia związku dzieci i seksualności stała się jedną z kluczowych kwestii w ich życiu, nawet jeśli nie było tak wcześniej. Była ona zatem częstym przedmiotem aktywności poznawczej sprawców, co mogło przyspieszyć procesy kategoryzacji z nią związanej.

Keown, Gannon i Ward (2008) zastosowali podobną metodę: test decyzji leksykalnych (LDT). Zgodnie z ich hipotezą, gdy relacje pomiędzy bodźcami będą zgodne z treścią ukrytych teorii, decyzje będą podejmowane szybciej. Zbadano 32 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, 37 przestępców nieseksualnych i 31 mężczyzn niekaranych. Różnice w czasach podejmowania decyzji leksykalnych okazały się istotne tylko w przypadku zniekształceń, u których podłoża leży ukryta teoria „niekontrolowalności seksualności”. Ponadto były one istotne tylko pomiędzy grupą sprawców wykorzystania seksualnego dziecka a pozostałymi sprawcami (natomiast sprawcy wykorzystania nie różnili się pod tym względem od osób spoza populacji więziennej). Wyniki Keowna, Gannon i Warda nie potwierdzają zasadności teorii Warda i Keenana (1999), a jedyna istotna różnica jest szczególnie trudna w interpretacji. Warto w tym miejscu wskazać na istotne ograniczenie metod opartych na pomiarze czasu reakcji: manipulacja nimi jest bardzo prosta. Instrukcje, jak manipulacji tej dokonać, są nie tylko dostępne w Internecie, ale wręcz rozpowszechniane przez sprawców. Przykładowo, szczegółową instrukcję, jak manipulacji tej dokonać w przypadku Abel's Assessment, narzędzia stosowanego do diagnozowania zaburzeń preferencji seksualnych, można znaleźć na stronie internetowej *Niewinni ojcowie*⁴ (Seto, 2008).

Eksperymentalną metodę badającą zniekształcenia poznawcze nie wprost zastosowali Gannon, Wright, Beech i Williams (2006). Zbadano 28 sprawców (25 z nich brało udział w omawianych wyżej badaniach Gannon (2006) i 20 przestępców nieseksualnych. Wszyscy badani byli pozbawieni wolności. Ich zadaniem było zapamiętanie i odtworzenie 10 zdań. Zdania te były skonstruowane w taki sposób, iż niewielka ich modyfikacja powodowała, iż zawierały zniekształcenia poznawcze poszczególnych typów wyodrębnionych przez Warda i Keenana (1999; tylko zniekształcenia typu „upoważnienie” nie zostały uwzględnione). Choć badacze odnotowali przypadki odtwarzania zniekształcającego zdania w ten sposób, nie

stwierdzili istotnych różnic pomiędzy sprawcami a grupą kontrolną. Jako możliwe czynniki, które wpłynęły na ten wynik, badacze wskazali niewielką liczbę uczestników badania, niewielką liczbę itemów, ich zbyt niską wieloznaczność oraz to, że badani często w ogóle nie potrafili odtworzyć ich treści.

Autorzy prowadzący badania drugiej generacji zdali sobie sprawę, że kwestionariusze nieoparte na spójnej i kompletnej conceptualizacji pojęcia zniekształceń poznawczych nie pozwolą na ich trafny pomiar, nawet jeśli cechują się bardzo dobrymi właściwościami psychometrycznymi (np. MOLEST, CMS). Próbowano sobie z tym radzić na dwa sposoby: konstruując nowe kwestionariusze bądź stosując nowe metody, najczęściej badające nie wprost występowanie zniekształceń poznawczych i leżących u ich podłoża struktur. Metody te miały nie tylko dostarczyć wyników możliwych do interpretacji w ramach istniejących teorii, ale także uodpornić pomiar na manipulacje stosowane przez badanych sprawców skuteczniej niż poprzez stosowanie kwestionariuszy mierzących poziom poszukiwania aprobaty społecznej. Ponadto badacze więcej uwagi poświęcili opisowi selekcji sprawców biorących udział w badaniu. Jednak badania prowadzone w ten sposób nie przyniosły jednoznacznych wyników – część z nich potwierdziła występowanie u sprawców wykorzystania seksualnego dziecka zniekształceń poznawczych, a część nie.

Tabela 2 zawiera porównanie badań drugiej generacji.

3.3 Badania trzeciej generacji

Pierwsze, i jak dotąd jedyne, badania spełniające postulat jednoczesnego stosowania wielu różnych metod do pomiaru zniekształceń poznawczych jednocześnie (Gannon, Keown, Rose, 2009) przeprowadzili Keown, Gannon i Ward (2010). Zbadano 34 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka i 33 przestępców nieseksualnych. Zastosowano 3 metody do pomiaru zniekształceń: kwestionariusz MOLEST, wywiad częściowo strukturyzowany i zadanie eksperymetalne. Autorzy uargumentowali wybór tego ateoretycznego kwestionariusza tym, że wykazano (Gannon, Keown, Rose, 2009) *post hoc*, że większość jego itemów odpowiada trzem ukrytym teoriom: „dziecko jako obiekt seksualny”, „natura krzywdy” i „niekontrolowalność”. Zadanie eksperymetalne było oparte na paradygmacie RSVP-M (*Rapid Serial Visualization Presentation – Modified*; Albrecht, O'Brien, 1993). Zgodnie z nim czytanie kolejnego zdania następuje szybko, jeśli treść poprzedniego odpowiadała strukturze poznawczym jednostki. Przygotowano 5 zdań poprzedzających opisujących kontakt dorosłego z dzieckiem, które przeczytali wszyscy badani. Po jego przeczytaniu połowa badanych czytała zdanie zgodne z jedną z ukrytych teorii wyróżnionych przez Warda i Keenana (1999),

⁴ <http://www.innocentdads.org/abel.htm>, dostęp dnia 12 maja 2011 r.

a połowa z nią sprzeczne, przy czym mierzony był czas czytania drugiego zdania. Okazało się, że sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka uzyskali wyższe wyniki w kwestionariuszu MOLEST, a także znaczna większość z nich (32) przejawiała w wywiadzie treści odpowiadające ukrytym teoriom. Niezgodnie z oczekiwaniami badaczy długość różnic w czasach reakcji w RSVP-M nie różnicowała badanych grup. Jeszcze bardziej zaskakujący był brak korelacji między wynikami kwestionariusza a zniekształceniami przejawianymi w wywiadzie. Taki wynik byłby łatwiejszy do wytłumaczenia, gdyby w kwestionariuszu sprawcy wykorzystania nie różnili się istotnie od pozostałych przestępców. Wtedy mogłoby to oznaczać, że udało im się swoje zniekształcenia ukryć. Tymczasem wykazano, że sprawcy wykorzystania przejawiają zniekształcenia poznawcze, ale często inne w wywiadzie, a inne w kwestionariuszu. Wydaje się, że główną przyczyną tego jest niespójność teoretyczna omawianych badań. Sędziowie kompetentni oceniający wywiad pracowali w oparciu o teorię Warda i Keenana (1999), tymczasem konstrukcja kwestionariusza MOLEST miała charakter ateoretyczny, mimo że *post hoc* wykazano, iż częściowo do tej teorii nawiązuje. Prawdopodobnie zatem kwestionariusz ten mierzy coś innego niż zniekształcenia poznawcze oparte na ukrytych teoriach wyróżnionych we wspomnianej koncepcji.

Tabela 3 zawiera porównanie badań wszystkich trzech generacji.

4. Wnioski

Stosowanie ateoretycznych kwestionariuszy, właściwych dla pierwszej generacji badań, najczęściej prowadziło do potwierdzenia stawianych hipotez. Jednak wyniki te dają ograniczone możliwości interpretacyjne. W istocie takie badania sprowadzają się do sporządzenia listy twierdzeń, które sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka [por. np. Mann, Webster, Wakeling, Marshall, 2007] wypowiadają częściej niż inni ludzie i sprawdzeniu, czy jeśli stworzy się z nich kwestionariusz, będą się oni częściej z nimi zgadzać (lub rzadziej nie zgadzać) niż inni ludzie. Uzyskanie wyniku wskazującego, że tak jest w niewielkim stopniu wzbogaca wiedzę, bo ateoretyczność metody skutkuje brakiem możliwości powiązania uzyskanych faktów z wiedzą teoretyczną. Pomimo tego część badaczy kontynuuje tego rodzaju badania, pomijając przy tym implikacje nowych ustaleń teoretycznych oraz ograniczenia interpretacyjne wynikające z takiej konceptualizacji (np. Pervan, Hunter, 2002).

Gdy stosowano opartą na teorii Warda i Keenana (1999) ocenę wywiadów dotyczących popełnionych czynów, także najczęściej uzyskiwano potwierdzenie stawianych hipotez. Jednak także tutaj ograniczone są możliwości interpretacyjne. Badania oparte na analizie

narracji dotyczącej popełnionego wykorzystania seksualnego dziecka eliminują możliwość zastosowania grupy porównawczej, a bez niej udowodnienie, że sprawców cechują specyficzne dla nich ukryte teorie, nie jest możliwe.

Stosowanie przez badaczy kwestionariuszy opartych na teorii Warda i Keenana (1999) najczęściej nie prowadziło do potwierdzenia stawianych hipotez. Po pierwsze, analizy czynnikowe nie przyniosły potwierdzenia, że wyróżnione ukryte teorie są od siebie niezależne. Po drugie, nie udało się potwierdzić, że sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka uzyskują wyniki wyższe od innych osób. Należy jednak zaznaczyć, że stworzono tylko jeden rozbudowany kwestionariusz⁵ (*Children and Sexual Activities*; Howitt, Sheldon, 2007), który walidowano, posługując się bardzo ograniczonym planem badawczym.

Z kolei stosowanie różnego rodzaju metod eksperymentalnych z reguły nie potwierdzało występowania u sprawców wykorzystania seksualnego dziecka zniekształceń poznawczych. Prawdopodobnie jest to spowodowane faktem, że metody te są oparte na różnorodnych paradygmatach eksperymentalnych, które nie są tak dobrze zbadane i ugruntowane w psychologii, a także ich ograniczenia nie są dobrze poznane, jak jest w przypadku leżącej u podstaw tworzenia i stosowania kwestionariuszy klasycznej teorii testów (por. Hornowska, 2006).

Podsumowując, w badaniach pierwszej generacji udało się potwierdzić, że sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wyrażają pewne treści – zniekształcenia poznawcze. W badaniach drugiej generacji celem było nie tylko potwierdzenie, że sprawcy wyrażają te treści, ale też powiązanie ich ze strukturami poznawczymi, co stało się możliwe dzięki zastosowaniu spójnej i względnie kompletnej konceptualizacji stworzonej przez Warda i Keenana (1999). Rezultaty tych badań nie były jednoznaczne, w związku z tym rozpoczęto cechujące się większą złożonością planu badawczego badania trzeciej generacji. Jedyne jak dotąd badanie przeprowadzone w tym nurcie (Keown, Gannon, Ward, 2010) przyniosło jednak tylko częściowo pozytywną weryfikację hipotez. Było one obciążone opisanymi wcześniej ograniczeniami.

Taki stan badań znacznie ogranicza możliwości pomiaru zniekształceń poznawczych w diagnostyce indywidualnej. Wyniki wskazujące na wysoką trafność różnicową uzyskiwano, stosując narzędzia w znacznej mierze teoretyczne, np. MOLEST (Bumpy, 1996), co utrudnia ewentualną interpretację wyników uzyskanych przez badanego. Z kolei w badaniach, w których stosowano narzędzia oparte na wyraźnej konceptualizacji, wy-

⁵ Kwestionariusz stosowany przez Gannon (Gannon, 2006; Gannon, Keown, Rose, 2009) był krótką skalą, w której 10 itemów odnosiło się do teorii „dziecko jako obiekt seksualny”, 2 do teorii „natura krzywdy”, 1 do teorii „zagrożający świat” i 1 do teorii „upoważnienie”.

niki wskazywały na niską trafność różnicową. Badania związków zniekształceń z innymi cechami dostarczyły danych częściowo je potwierdzających (np. Marshall, Hamilton, Fernandez, 2001; McGrath, Cann, Konopasky, 1998; Pervan, Hunter, 2002; Tierney, McCabe, 2001). Należy przy tym zaznaczyć, że konstrukty, które w badaniach tych wiązano ze 24 zniekształceniami poznawczymi, były od nich bardzo odległe. Źródłem informacji o trafności zbieżnej stosowanych narzędzi może być też jednoczesny pomiar zniekształceń poznawczych różnymi metodami. Badania te nie wskazały jednak na związki między poszczególnymi metodami (Keown, Gannon, Ward, 2010).

W tej sytuacji należy prowadzić dalsze badania z zastosowaniem metod różnych, ale opartych na tej samej konceptualizacji. Należy także pamiętać, że badania te powinny uwzględniać co najmniej dwie różne grupy osób (sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka i przestępcy nieseksualni bądź mężczyźni niekarani), a najlepiej trzy (wyżej wymienione i gwałciciele). Tylko prowadzenie tego rodzaju badań pozwoli na późniejsze dokonywanie jasnych i spójnych z teorią interpretacji, a także na stworzenie narzędzi przydatnych w diagnostyce indywidualnej.

Podziękowania

Prace, w ramach których wyodrębniono trzy generacje badań nad zniekształceniami poznawczymi, prowadzono w ramach grantu badawczego Narodowego Centrum Nauki *Rola zniekształceń poznawczych w etiologii sprawstwa wykorzystania seksualnego dziecka* – nr UMO-2011/01/N/HS6/00396.